

Bezpieczeństwo w ujęciu narodowym

dr hab. inż. Andrzej Gałecki, prof. WSB

MODUŁ BEZPIECZEŃSTWA
Rozdział 3. Bezpieczeństwo w ujęciu narodowym

Struktura prezentacji

Wstęp

- 1. Determinanty bezpieczeństwa narodowego.**
- 2. Polityka bezpieczeństwa.**
- 3. Polityka bezpieczeństwa a racja stanu.**
- 4. Kanony polityki bezpieczeństwa państwa.**
- 5. Typologia bezpieczeństwa politycznego.**
- 6. Ogólny model systemu bezpieczeństwa narodowego.**
- 7. Struktura bezpieczeństwa narodowego.**
- 8. Interpretacja pojęcia „strategia”.**
- 9. Klasycy teorii strategii.**

Wstęp

W zakresie stosunków międzynarodowych funkcjonuje mnogość różnorodnych teorii, określających podstawowe zagadnienia bezpieczeństwa, klasyfikowane często w następującej konfiguracji: teorii pozytywistycznych, społecznego konstruktywizmu oraz teorii postpozytywistycznych¹.

TEORIE POZYTYWISTYCZNE

są teoriami tzw. głównego nurtu (realizm, liberalizm, globalizm), ponieważ zakładają, że zdobycie wiedzy naukowej możliwe jest na podstawie opisu istniejących, obserwowalnych zjawisk¹.

SPOŁECZNY KONSTRUKTYWIZM

zajmuje się badaniem procesu powstawania tożsamości aktorów na scenie międzynarodowej².

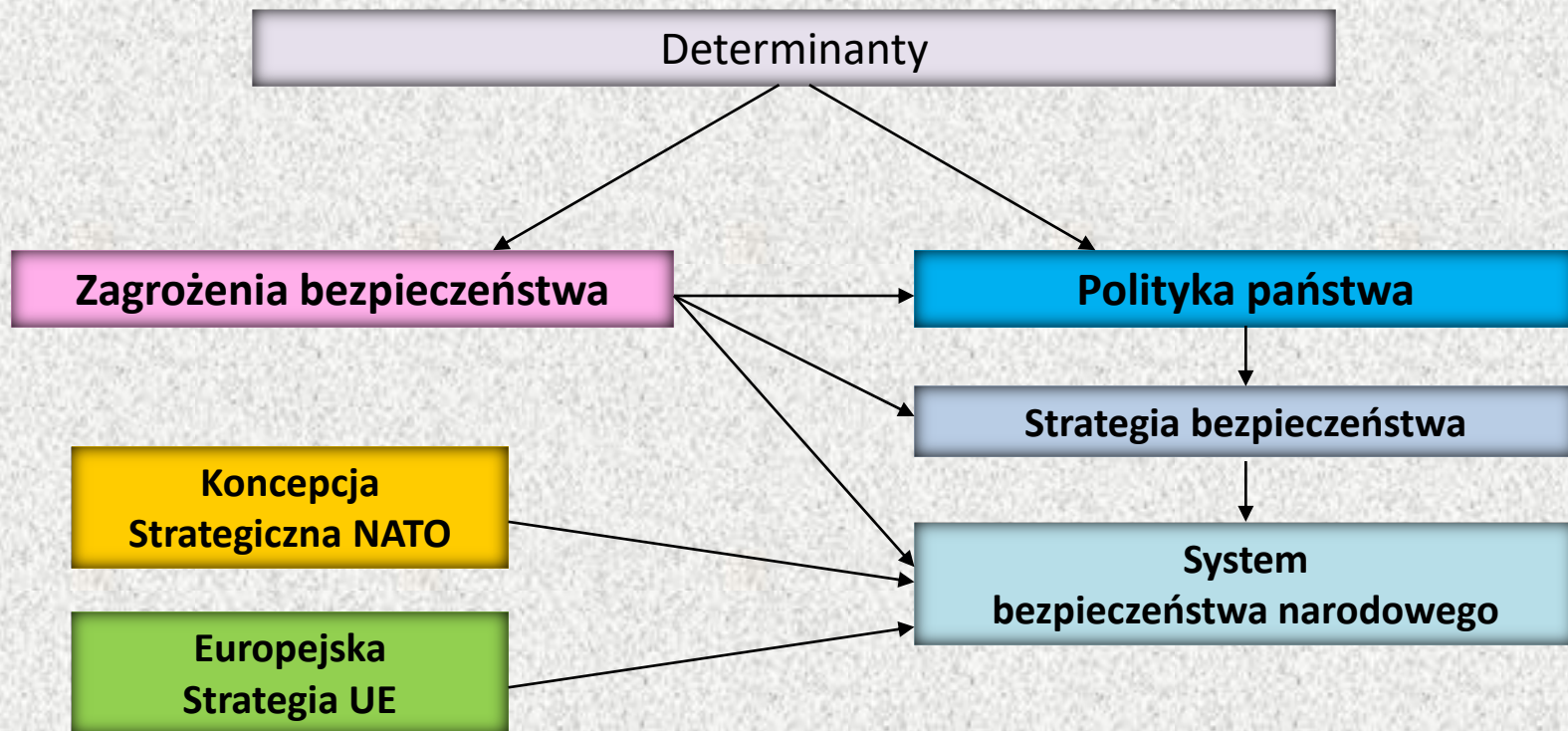
TEORIE POSTPOZYTYWISTYCZNE

nie akceptują możliwości badania i wyjaśnienia zjawisk świata społecznego w sposób obiektywny. Skupiają się raczej na próbach zrozumienia procesów przez pryzmaty danych cech rzeczywistości².

¹ J. Przeździecka, Bezpieczeństwo wg głównych poglądów głównych nurtów naukowych w stosunkach międzynarodowych, Zeszyty Naukowe Ruchu Studenckiego, AWL, 2012, s. 23.

² A. Polus, Połączenie społecznego konstruktywizmu i teorii Governance'u w analizach relacji pomiędzy organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i sferą biznesu., Kultura – Historia – Globalizacja 2009, nr 5, s. 98

Determinanty bezpieczeństwa narodowego

Polityka bezpieczeństwa

Polityka bezpieczeństwa

najogólniej ujmując, działania danego podmiotu w jakimś obszarze w celu osiągnięcia wcześniej **przyjętych celów**¹.

Polityka bezpieczeństwa

działalność państwa w sferze wewnętrznej mająca na celu: zagwarantowanie prawidłowego funkcjonowania organów państwa, stabilizację ładu społecznego oraz ochronę zdrowia i życia obywateli².

Polityka bezpieczeństwa

działalność państwa w sferze zewnętrznej prowadząca do analizy i neutralizacji zagrożeń ze strony innych państw, instytucji międzynarodowych oraz osób prywatnych i fizycznych; p. b. może dotyczyć różnych dziedzin funkcjonowania państwa, na przykład: wojskowej, gospodarczej, energetycznej, informacyjnej czy ekologicznej³.

Polityka bezpieczeństwa

element polityki państwa dotyczący przedsięwzięć związanych z tworzeniem i wykorzystaniem potencjału obronnego w celu zapobiegania i przeciwdziałania różnego rodzaju zagrożeniom w polityce bezpieczeństwa narodowego¹.

¹ W. Pokruszyński, Polityka a strategia bezpieczeństwa, Józefów 2011, s. 9.

² Mały słownik politologii pod redakcją Stefana Opały i zespołu, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2007, s. 120.

³ Tamże.

Polityka bezpieczeństwa

Polityka a strategia

Działalność zmierzająca do realizacji zasadniczych długofalowych przedsięwzięć polityki bezpieczeństwa narodowego to **strategia bezpieczeństwa narodowego**².

W celu sprecyzowania polityki bezpieczeństwa należy określić następujące funkcje:

tworzenie spójnych przepisów prawnych w sprawie bezpieczeństwa

kształtowanie postaw społecznych wszystkich podmiotów

zapewnienie jednostkom poczucia bezpieczeństwa, rozwoju i sprawiedliwości

przewidywania co do zagrożeń bezpieczeństwa państwa i sojuszy

tworzenie warunków realizacji interesów narodowych poprzez eliminację wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń

tworzenie warunków współpracy międzynarodowej i realizacji zobowiązań sojuszniczych

ochrona duchowego i materialnego dziedzictwa narodowego

ochrona środowiska naturalnego, głównie powietrza, wody i gleby

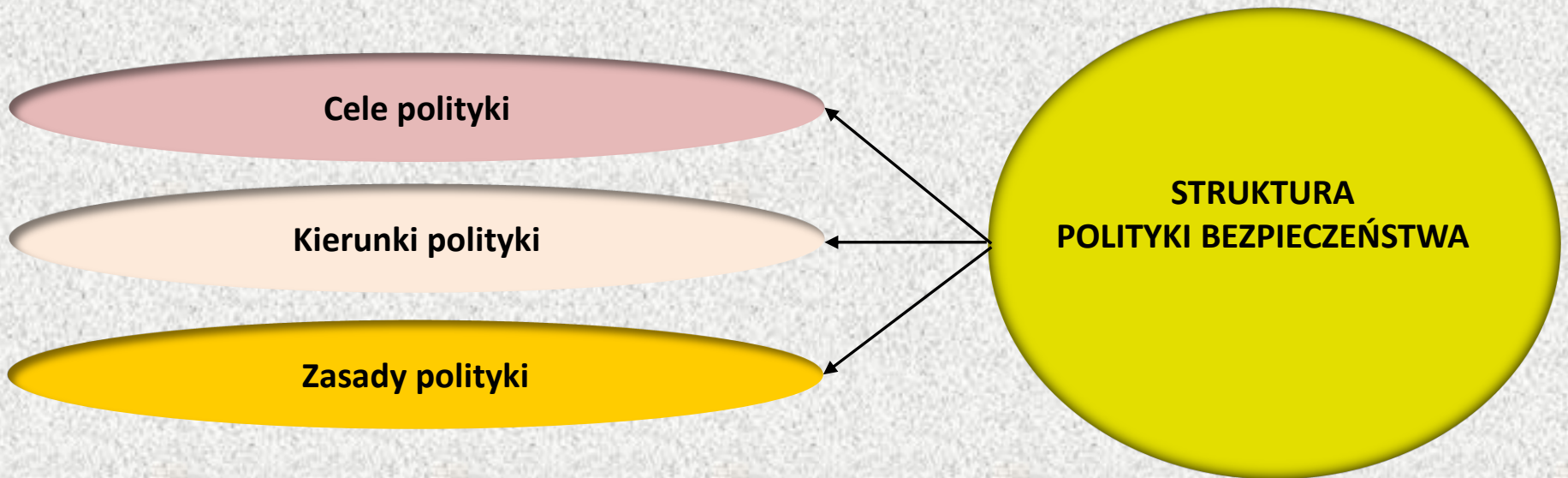
poszukiwanie nowych instrumentów i sposobów działania, odpowiednich do współczesnych zagrożeń

¹ W. Pokruszyński, Polityka a strategia bezpieczeństwa, Józefów 2011, s. 11-12.

Polityka bezpieczeństwa

Polityka bezpieczeństwa

jest częścią polityki narodowej, regionalnej (grupy państw) i globalnej¹.

Polityka bezpieczeństwa

to system wartości państwa (sojuszu) gwarantujący funkcjonowanie ośrodka decyzyjnego rządu, określającego długookresowe cele w różnych, ważnych obszarach¹.

¹W. Pokruszyński, Polityka a strategia bezpieczeństwa, Józefów 2011, s. 13.

Polityka bezpieczeństwa narodowego

Polityka bezpieczeństwa narodowego

stanowi celowa i zorganizowana działalność kompetentnych organów państwa, zmierzająca do stałego zapewnienia bezpieczeństwa narodowego, a także współdziałania państwa w tworzeniu bezpieczeństwa międzynarodowego¹.

W kontekście polityki bezpieczeństwa narodowego

działalność organów państwa, obejmuje ustalenie celów i koordynację działania w zapewnieniu bezpieczeństwa z warunkami zewnętrznymi włącznie²:

ochrona niepodległości, niezawisłości, suwerenności

ochrona integralności terytorialnej

ochrona porządku ustrojowego

ochrona praw człowieka i wolności

ochrona dziedzictwa narodowego

zapewnienie warunków rozwoju cywilizacyjnego

ochrona środowiska naturalnego

udział w umacnianiu pokoju światowego i stabilizacji bezpieczeństwa

¹ R. Zięba, Leksykon pokoju, Warszawa 1987, s. 156.

² W. Pokruszyński, Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka. Podręcznik akademicki, Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej, Józefów 2012, s. 155.

Kształt polityki bezpieczeństwa

Proces konstruowania polityki bezpieczeństwa
narodowego, regionalnego czy globalnego
powinien być poprzedzony sformułowaniem wiodących celów polityki bezpieczeństwa¹.

Uwzględnienie czynników

Racja stanu

Zagrożenia

Zmiany doktrynalne UE

Interesy bezpieczeństwa

Wyzwania

Zmiany doktrynalne NATO

¹ W. Pokruszyński, Polityka a strategia bezpieczeństwa, Józefów 2011, s. 13.

Polityka bezpieczeństwa a racja stanu

Racja stanu

Niektórzy autorzy wysuwają twierdzenie mówiące o tym, że racja stanu wiąże się nie tyle z bezpieczeństwem, co z polityką zagraniczną¹.

Racja stanu

to nadrzędny system interesów państwa, przedstawiany jako najwyższe dobro wspólne wszystkim obywatelom i podmiotom politycznym; wiąże się zwykle z polityką zagraniczną².

Racja stanu

„... wzgląd na dobro państwa; uznanie potrzeb i dobra państwa za najwyższą normę działania”³.

Racja stanu

może mieć kolosalne znaczenie w sytuacjach nadzwyczajnych (kryzysowych)¹.

Racja stanu III RP

umacnianie odzyskanej niedawno suwerenności i niezawisłości, umacnianie bezpieczeństwa państwa, sprzyjanie gospodarczemu i cywilizacyjnemu rozwojowi narodu i społeczeństwa, budowanie pozycji i prestiżu na scenie międzynarodowej, zwłaszcza w Europie i wśród sąsiadów⁴.

¹ W. Pokruszyński, Polityka a strategia bezpieczeństwa, Józefów 2011, s. 25.

² Encyklopedia PWN, Warszawa 2003, s. 477.

³ Słownik języka polskiego PWN, Tom III, Warszawa 1981, s. 7.

⁴ R. Kuźniar (red.), Między polityką i strategią, Warszawa 1994, s. 175.

Kanony polityki bezpieczeństwa państwa

Zbiór celów i wartości musi zatem mieć charakter długofalowy, a nie tylko jednej kadencji parlamentu lub rządu.

Cele i wartości, wynikające z racji stanu, muszą być wspólne dla większości obywateli.

Długofalowe posłannictwo państwa, do którego należy dążyć, jest określane mianem misji państwa.

Misja państwa ma stanowić główny wyznacznik roli państwa jako podmiotu stosunków międzynarodowych.

Wizja państwa - na tej podstawie tworzony zbiór priorytetowych zamierzeń politycznych narodu i państwa.

Strategia bezpieczeństwa powstaje na podstawie ustalonych w wizji długoterminowe zamierzeń politycznych państwa.

Polityka bezpieczeństwa wskazuje główne cele przewidziane do realizacji.

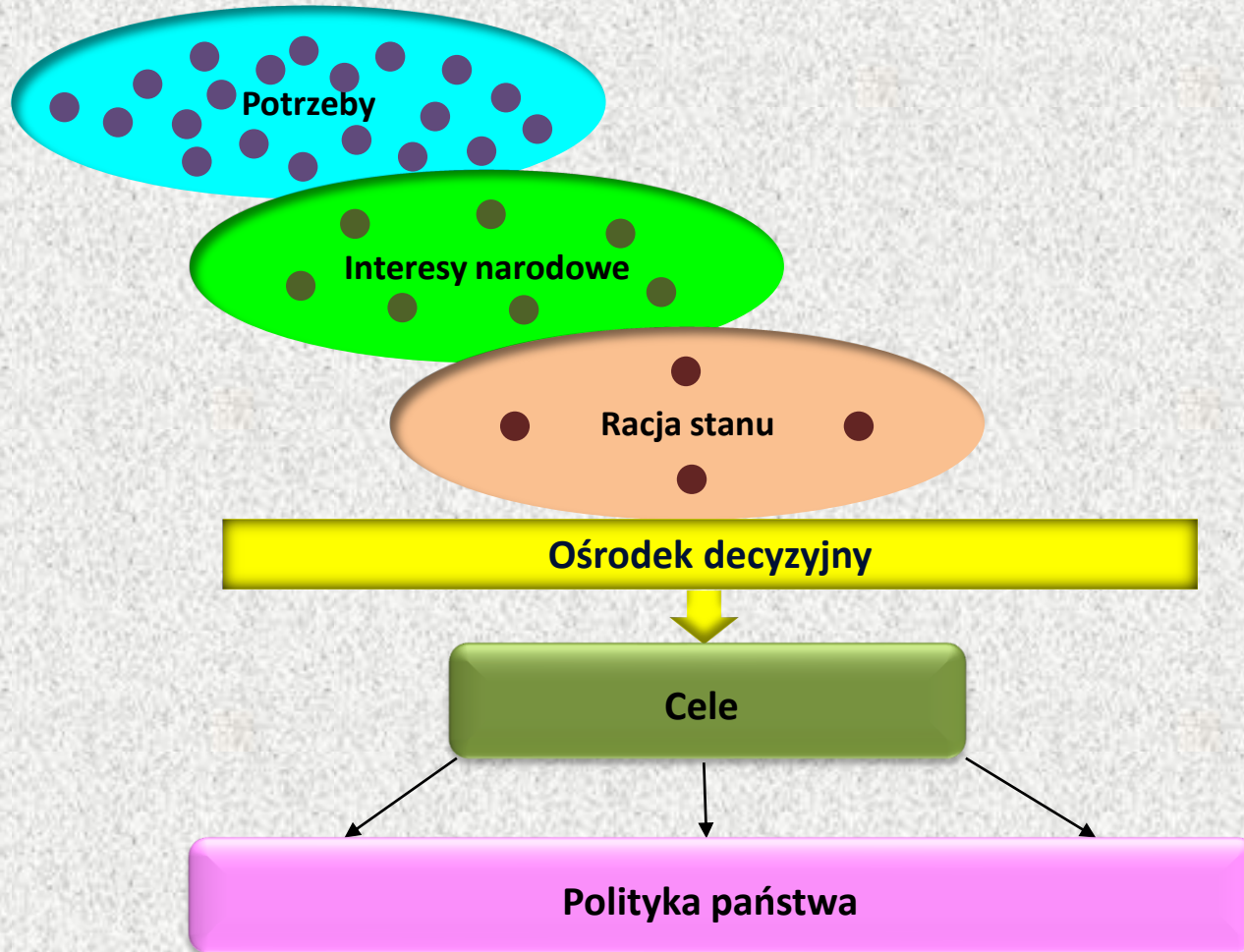
¹ W. Pokruszyński, Polityka a strategia bezpieczeństwa, Józefów 2011, s. 25.

² Encyklopedia PWN, Warszawa 2003, s. 477.

³ Słownik języka polskiego PWN, Tom III, Warszawa 1981, s. 7.

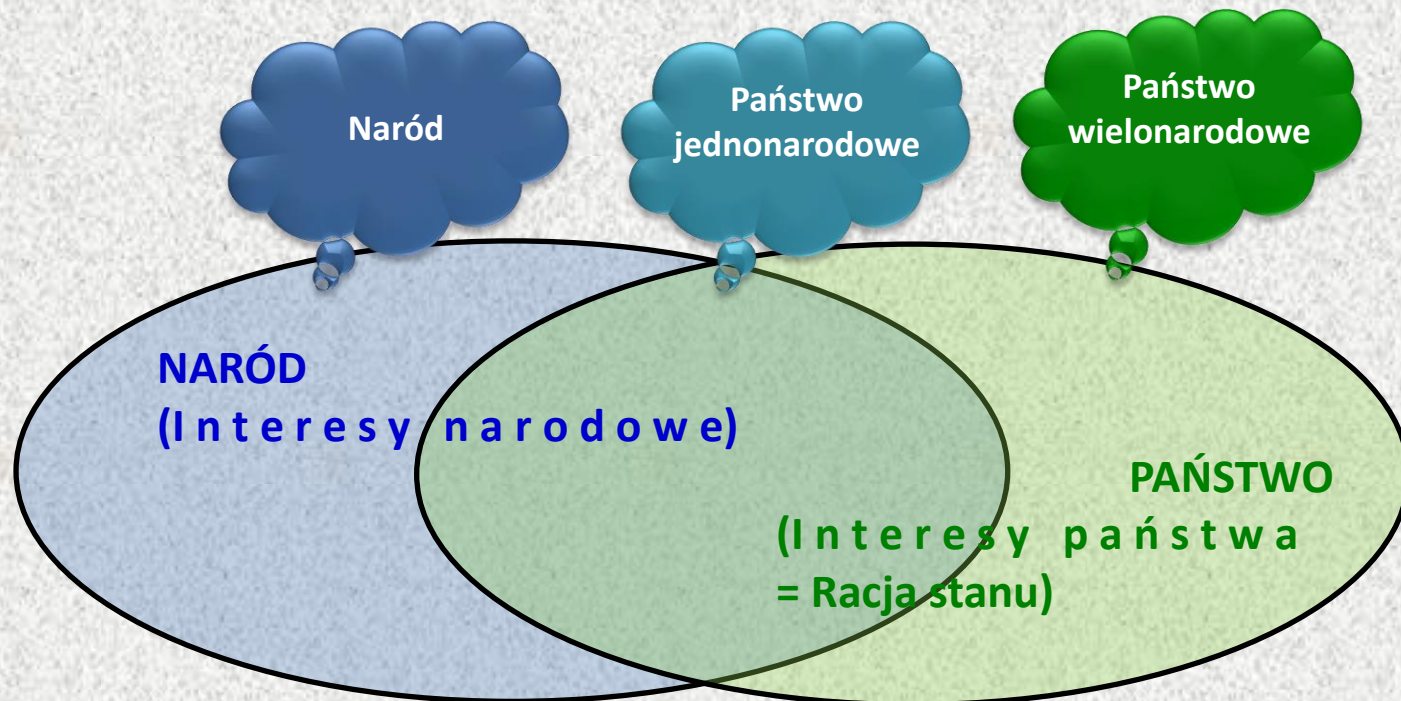
⁴ R. Kuźniar (red.), Między polityką i strategią, Warszawa 1994, s. 175.

Konkludując ...

¹ Opracowano na podstawie: J. Zajac, R. Ziemia, Opracowanie na temat prognozy (zdefiniowania i gradacji) interesów narodowych i celów strategicznych w dziedzinie bezpieczeństwa w perspektywie 20 lat).

Interesy narodowe w kontekście narodu i państwa

Podstawy (determinanty) interesów narodowych

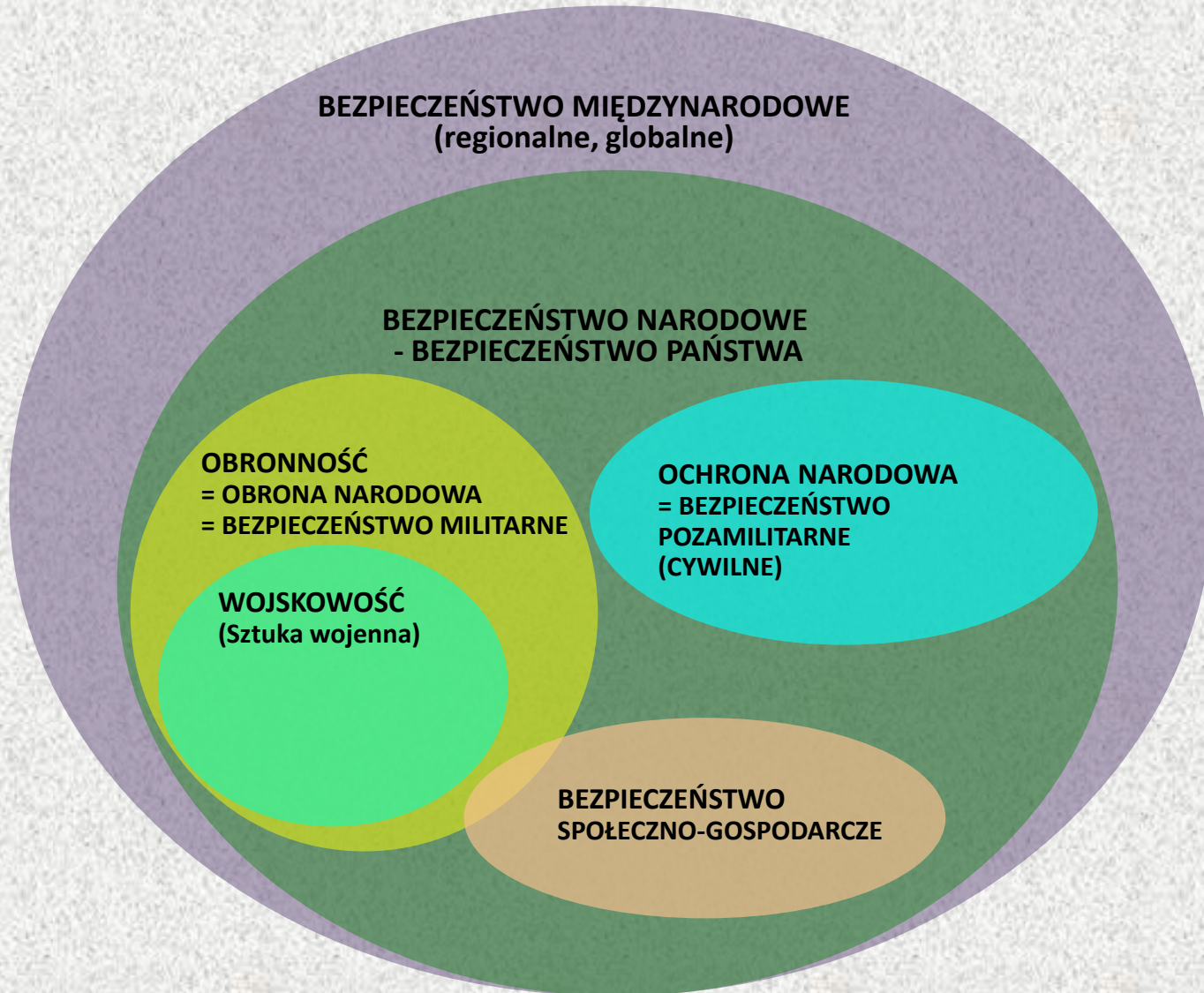
Własne doświadczenie historyczne: tożsamość narodowa, tradycje

Przynależność do cywilizacji zachodniej: wyznawane wartości, ustrój konstytucyjny państwa

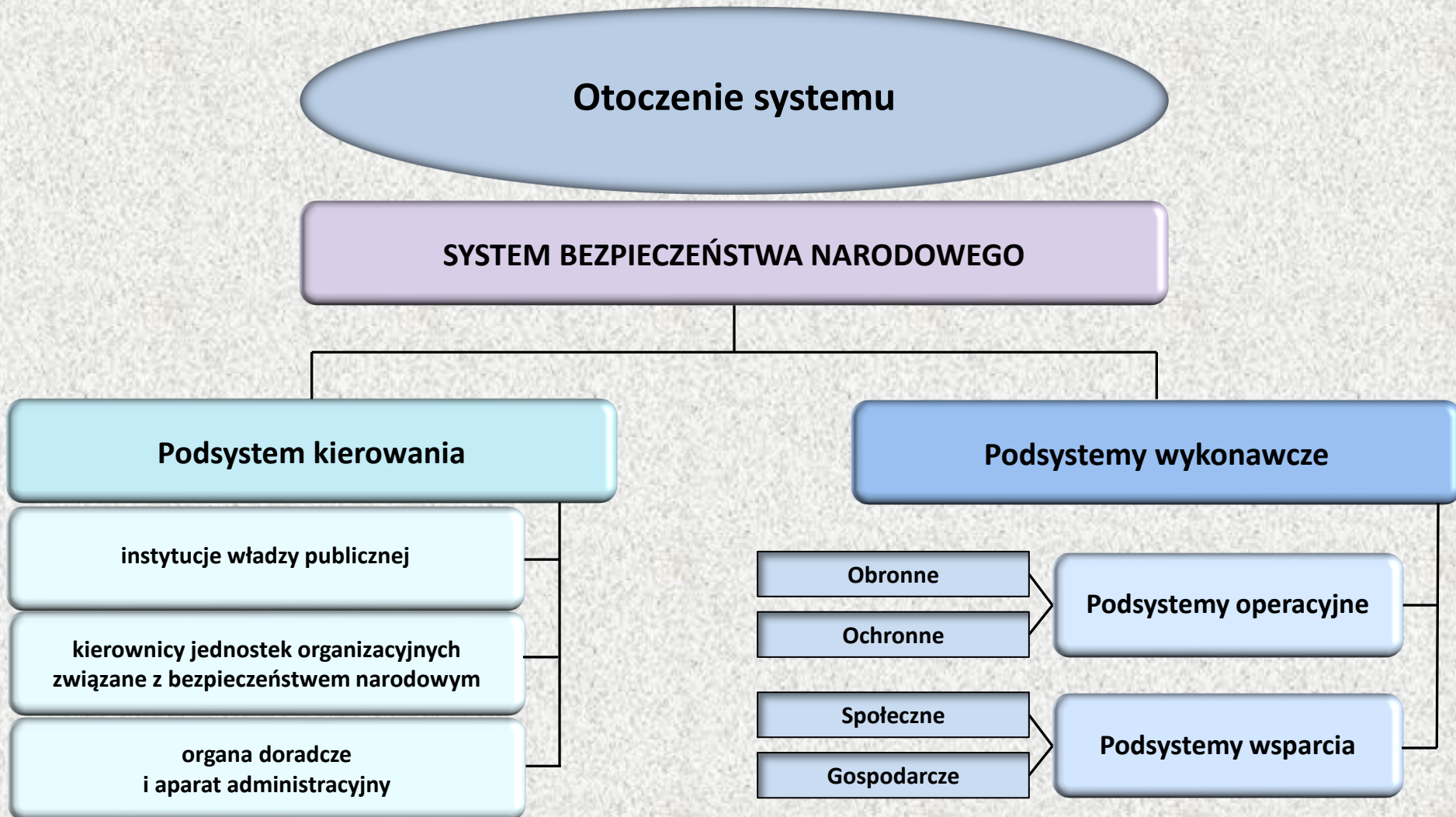
Położenie geostrategiczne: potrzeby (wyzwania, zagrożenia) bezpieczeństwa

Potencjał strategiczny: aspiracje, dążenia a możliwości i ograniczenia

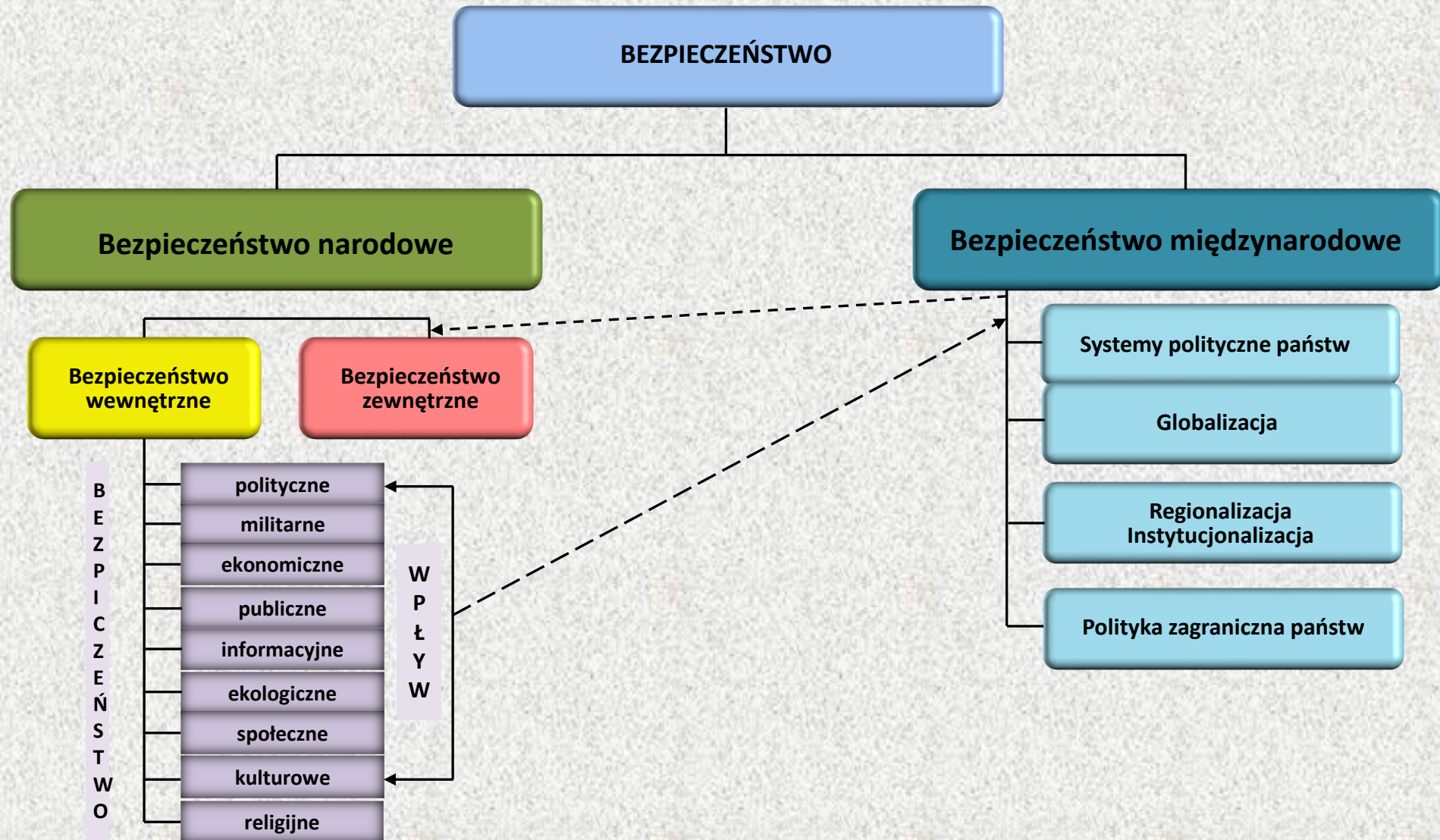
Typologia bezpieczeństwa politycznego

Ogólny model systemu bezpieczeństwa narodowego

Struktura bezpieczeństwa narodowego

¹W. Pokruszyński, Współczesne bezpieczeństwo narodowe, Kultura i Polityka : zeszyty naukowe Wyższej Szkoły Europejskiej im. ks. Józefa Tischnera w Krakowie nr 5, Kraków 2009, s. 183.

Interpretacja pojęcia „strategia”

Strategia (grec.)

– dowodzenie siłami zbrojnymi sprawowane przez naczelnego (najwyższego) dowódcę

Strategia (grec.)

– przygotowanie i wykorzystanie bitwy dla celów wojny

Strategia wojskowa

– sposób użycia sił zbrojnych jako całości dla celów wojny

Strategia wojenna

– sposób użycia zasobów danego państwa (koalicji) dla celów wojny

Strategia obronna (obronności)

– sposób użycia zasobów państwa
dla zapobiegania i rozstrzygania konfliktów i kryzysów polityczno-militarnych

Strategia bezpieczeństwa

– sposób użycia zasobów danego podmiotu
dla zapobiegania i rozstrzygania wszelkich konfliktów (kryzysów)

Klasyki teorii strategii

Sun Tzu

– „psycholog” wojny, lis wojny, strategia pozasiłowych rozstrzygnięć, strategia informacji

Tukidydes

- „polityk” wojny, wojna w stosunkach międzynarodowych

Clausewitz

– filozof i „fizyk” wojny, strategia masy, energii

Jomini

– „matematyk” wojny

Ludendorff

– strategia wojny totalnej

Liddell Hart

– neo- Sun-Tzu, wytrącenie z równowagi, działania pośrednie

Beaufre, Brodie

– teoretycy odstraszania nuklearnego i kompleksowego podejścia

Wybrane tezy Sun Tzu – „Sztuka wojny”

PREDYSPOZYCJE

1. Poznaj siebie i poznaj wroga, dopiero wtedy twoje zwycięstwo nie będzie zagrożone.
2. Nie oczekuj wypełnienia obowiązków od tego, kto jest pozbawiony talentu.
3. Odważny może podjąć walkę, ostrożny powinien przyjąć pozycję obronną, mądry powinien zająć się doradzaniem. W ten sposób talent każdego żołnierza jest wykorzystany.

ROZSADEK - MĄDROŚĆ

1. Mądry generał przewiduje niebezpieczeństwa ukryte w pozornych korzyściach, dostrzega również korzyści ukryte w sytuacjach niebezpiecznych.
2. Zwycięży ten, kto jest rozważny, ...
3. Pora roku nie jest tak ważna jak ukształtowanie terenu, na którym rozgrywa się wojna, a i te dwie okoliczności nie są tak ważne, jak wieź i harmonia między ludźmi.
4. Zbliżając się do miejsca bitwy oczekuję wypoczęty nadejścia wroga.

SKUTECZNOŚĆ DZIAŁANIA

1. Zwycięży ten, którego żołnierze są zjednoczeni wolą zwycięstwa.
2. Atak nie musi być pomysłowy, ale musi być niezwykle szybki.
3. Ci, którzy celują w rozwiązywaniu problemów, rozwiązują je tuż przed ich pojawieniem się.
4. Nie sztuka wygrać, kiedy ma się wielką przewagę.
5. Przyłożona siła może być niewielka, a skutek ogromny.

Niccolò di Bernardo dei Machiavelli – „Księżę”

PREDYSPOZYCJE - WŁAŚCIWOŚCI

1. Trzeba być księciem, by dobrze poznać naturę ludów, a trzeba należeć do ludu, by dobrze poznać naturę książąt.
2. Ludzi określa się różnymi właściwościami, które przysparzają im albo nagany albo pochwały
3. Trojakiemu bowiem rodzajowi są rozumu ludzkie: jedni pojmują o własnych siłach, drudzy gdy im kto wyłoży, a trzeci rodzaj jest ten, co ani sam, ani przy cudzej pomocy nic nie pojmie. Pierwszy rodzaj nazywamy doskonałym rozumem, drugi dobrym, trzeci nic wartym czyli złym.

ROZSADEK - MĄDROŚĆ

1. Powszechna to wada ludzi nie pamiętać o burzy, gdy morze spokojne.
2. Tam, gdzie są duże chęci, przeszkody nie mogą być zbyt wielkie.
3. Im mniej człowiek wie, tym łatwiej mu żyć. Wiedza daje wolność, ale unieszczęśliwia.
4. (...) ten, który na potęgę cudzą pracuje, sam ginie.

SKUTECZNOŚĆ DZIAŁANIA

1. Każdy rozumie, że byłoby rzeczą chwalebną dotrzymywać wiary i postępować w życiu szczerze, a nie podstępnie. Jednak doświadczenie naszych czasów uczy, że tacy dokonali wielkich rzeczy, którzy mało przywiązywali wagi do dotrzymywania wiary, i którzy chytrze potrafili usidlać mózgi ludzkie, a w końcu wzięli przewagę nad tymi, którzy zaufali ich lojalności.
2. Cel uświęca środki.

Carl Phillip Gottlieb von Clausewitz – „O wojnie”

SPOŁECZEŃSTWO-POLITYKA - WOJNA

1. Wojna jest tylko kontynuacją polityki innymi środkami.
2. Mówimy, iż Wojna nie należy do królestwa Nauki czy Sztuki, ale do królestwa życia społecznego.
3. **Wojna jest częścią stosunków międzyludzkich.**
4. Emocje uwalniające się w czasie wojny muszą wcześniej w postaci uśpionej istnieć w narodach.

ISTOTA I CHARAKTER WOJNY

1. Wojna jest zatem aktem przemocy, mającym na celu nagięcie przeciwnika do naszej woli.
2. Wojna jest aktem przemocy, a przy stosowaniu jej nie ma granic.
3. Jest to konflikt wielkich interesów, a jedyną cechą odróżniającą go od innych konfliktów jest to, że ulega rozwiązaniu poprzez przelew krwi.
4. **Aby stawić czoło przemocy, przemoc zbroi się w wynalazki Nauki i Techniki.**
5. Towarzyszą jej ograniczenia, słabe i niemal niedostrzegalne, zwane przepisami Prawa Międzynarodowego, które przemoc sama sobie narzuca, ale nie warto o nich mówić, ponieważ w niewielkim tylko stopniu zagrażają jej możliwościom.

Co łączy Sun Tzu, Machiavellego i Clausewitza?

DAŻENIE DO OSIĄGANIA CELÓW I SKUTECZNEGO DZIAŁANIA

Porady dla władców Niccolo Machiavelli

Działania:

- przemyślane
- odpowiednio zaplanowane,
(zachowane relacje pomiędzy celem,
a zastosowanymi środkami)

Porada 1

Porada 2

Porada 3

Porada ... n

Porady strategów wojennych Sun Tzu, Carl von Clausewitz

Działania:

- polegające na unikaniu niepotrzebnych
i kosztownych konfrontacji,
- wyrażające wojnę jako jeden
z przejawów polityki.

Porada 1

Porada 2

Porada 3

Porada ... n

Wykorzystanie tez strategicznych w zarządzaniu, polityce, biznesie ...

Niestety, w taki sposób także możemy osiągnąć cel

Wszelkimi siłami wprowadzajcie zamieszanie na zapleczu, w zaopatrzeniu i wśród wojsk wroga

Ośmieszajcie tradycje waszych przeciwników

Buntujcie młodych przeciwko starym

Zasiewajcie waśnię i niezgodę między obywatelami wrogiego kraju

Dezorganizujcie wszelkimi sposobami działalność rządu przeciwnika

Korzystajcie ze współpracy istot najpodlejszych i najbardziej odrażających

Dziękuję za uwagę

dr hab. inż. Andrzej Gałecki, prof. WSB

MODUŁ BEZPIECZEŃSTWA
Rozdział 3. Bezpieczeństwo w ujęciu narodowym